

DELAVSKA PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju prasnika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Neodkrita pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000, za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva c. 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Vsem skupinam in zvezam JSZ.

Ze drugi teden so jeseniški tovariši brez dela — brez zaslužka — brez vsakdanjega kruha. Tisoče ljudi strada na Jesenicah. Tovarna je zaprla svoje obrate. Strašno pomanjkanje se pričinja. Potrebni so nujne pomoči. Žrtvujemo od svojega skromnega zaslužka malenkost za svoje jeseniške tovariše!

V vsakem okraju napravite takoj nabiralno akcijo in obiščite vsakogar, da čim več naberete za svoje stradajoče tovariše. Od Vaše delavske zavednosti pričakujejo Jeseničani gotovo in izdatno pomoč v sili.

Nabrani znesek pošljite na Strokovno skupino kovinarjev JSZ, Sava-Jesenice.

Načelstvo Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani.

Srečko Žumer:

V novo življenje!

Vi ste gotova sila, imate moč, toda samo dokler ste disciplinirani in enotni. Samo kot enota boste dosegli uspehe. Ako bi delali drugače, boste ničla. (Dr. Obersnel na jeseniškem delavskem shodu dne 6. marca.)

Najtežji čas bide delavstvo dandanes. Ne gre očitno več za njegovo osebnost, ker je ta že itak podrejena radi delavske neodpornosti v preteklem času, gre zgolj za preživljanje, za ohranitev najnujnejšega vsakdanjega kruha. Koliko je danes brezposelnih, ki so naravnost odvisni od milodarov, koliko je delavcev, ki nimajo dati svojim otrokom niti zdravega stanovanja, niti zadostne obteke.

Ni malenkostno vprašanje za delavstvo, kako priti iz te strašne zagate kapitalističnega objema. Naravnost občudovanja vredno je delo zavednih delavcev, ki v svojem srcu občutijo dan za dnem globoko užaljenost nad delavskim ponosom. Od svojega skromnega zaslužka si pritrjujejo doneske za vzdrževanje svojih stanovskih organizacij in svojega delavskega časopisja. Izpostavljeni vsem mnogovrstnim šikanam in celo z rizikom odpusta iz službe ne zamudijo nobene prilike, da ne bi prinesli svoj delež k stavbi močnih delavskih sindikatov, v katerih edino vidijo rešitev svojega vsakdanjega kruha in svoje delavske časti.

Kdor razume to delavsko dušo, njena visoka stremjenja in njen končni cilj, ki je prav za prav hotenje za drugim, pravičnim družabnim redom, nad katerim si marsikak moderni sociolog zastonj in brez uspeha ubija glavo, ker je ključ do te rešitve edinole v priprostitih delavskih dušah, bo v celoti podpisal moj članek v »Delavski Pravici« z dne 3. marca. Na jeseniškem delavskem shodu jih je prav tako v kratkih besedah izgovoril general. tajnik KID, čeprav jih je on izgovoril točasno le iz stališča industrije, ki trenutno rabi sama za svoje namene tako delavsko skupnost in jo morda v doglednem času ne bo več priporočal.

Drugače je na istem shodu nastopil legitimni delavski zastopnik. Dasi bi bilo nujno pričakovati, da bo v sedanjem času zastopal isto tezo ne iz delodajalskega, ampak iz delavskega stališča, se je njemu zdelo najbolj potrebno, da odpre ventil svoje strankarske zagrizenosti z napadi na duhovščino in na krščansko socialistično delavstvo, češ, če bo to delavstvo hodilo k maši, ne bo gospodarske krize konec. Ne odgovarjam na take besede, ker se ne spleča in ker spada taka miselnost v preteklost.

Na tem mestu se mi zdi bolj potrebno poudarjati, da je strokovna organizacija vsakega delavca nujna dolžnost. Jasno je, da je za vsakega delavca naravnost življenjska potreba, da se strokovno organizira, saj strokovno organizacijo rabi v vsakem slučaju. Še večje važnosti je strokovna organizacija za njegovo izobraz-

bo. Koliko je dandanes podeželskega delavstva, ki si v danem slučaju ne zna niti pomagati. To pa samo radi tega, ker ne črpa svoje izobrazbe iz strokovne organizacije ali pa iz delavskega časopisja, ki je v praktičnem življenju v nujni zvezi z delavsko strokovno organizacijo. Še večje važnosti pa so strokovne organizacije za delavsko skupnost, za delavske institucije. Kdaj bi že bila Delavska zbornica likvidirana, ako bi ne imela za hrbtenico delavskih sindikatov. Kaj bi bilo z Okrožnim uradom ali pa z Borzo dela, ako ne bi stalo za njimi zavedno strokovno organizirano delavstvo. Nam vsem skupaj so znane stare želje pridobitnih krogov, ki so se ob vsaki priliki spodtikali nad delavskimi institucijami. Ali je bil v neorganiziranih delavskih masah kak organiziran delavski odpor? Niti biti ne more, ker iz neorganiziranih elementov ne more nihče napraviti organizirano akcijo.

Vsa delavska bodočnost stoji na delavski organizaciji. Čim močnejša je ta, tem več ima delavstvo pričakovati, čim slabše so, tem manj. To moramo vsi vedeti, če pa vemo, bodimo veseli, da strokovni sindikati danes sploh živijo, da imamo hvala Bogu toliko zavednega delavstva, ki prav za prav žrtvuje vse za njihov obstoj. Ti delavci so seme bodočnosti in oznanjevalci lepših časov. Zato pa tudi naši organizirani tovariši, ki so stalno v sprednjih delavskih linijah, za svojo zavednost, požrtvovalnost in brezprimerno delavsko borbena vztrajnost zaslužijo pač toliko, da se jih spoštuje, ne radi njih samih, ampak radi njih delavske zavesti, ker le ta bo prinesla zmago proletariatu nad kapitalizmom, pa bodisi da izvira iz krščansko socialističnih vrst ali pa iz marksističnih.

Bridko se pa moti vsakdo in za delavstvo je taka zmotljivost celo usodna, kdor misli, da sme obstojati samo sindikat, kateremu on slučajno po svetovnem nazoru pripada. Ta igra preteklosti, ki je delavstvu prinesla prav za prav sedanja položaja, se mora z delavskega stališča enkrat za vselej končati. Svoboda prepričanja je vsakomur sveta in pot, po kateri se udejstvuje za svojim izboljšanjem, je svobodna, samo da je usmerjena v delavsko skupnost. Zato si slejkoprej prisvaja kršč. socialistično delavstvo absolutno svobodo v izvrševanju svojih dolžnosti. Saj ono prav za prav črpa vso svojo notranjo silo, ki je predpogoj za njegovo uspešno delo v borbi proti kapitalizmu, iz Kristususa, in vse to je njegova lastna zadeva, ki nikogar nič ne briga. V delavski borbi pomeni vsaj toliko kot prepričan marksist, ki nikoli ne obiskuje cerkvenih obredov, to je kolikor doprinese k skupni delavski borbi proti kapitalizmu. To je naša skupna zadeva, vse drugo je zadeva vsakega posameznika.

Uspeh delavske borbe je pa odvisen od vsakega zavednega, značajnega in po-

štenega delavca, prav tako od delavca krščanskega socialista. Zato je naravnost greh na delavskem vprašanju, če se dobijo v delavskem gibanju ljudje, ki hočejo sejati razdor in sovraštvo radi nestrpljivosti glede na svoje zasebno prepričanje. To negativno delo v delavskih vrstah ni težko in marsikomu lahko pomaga iz zagate, nikdar pa ne more prinesiti koristi delavski skupnosti. Večja umetnost je sejati v delavskih vrstah strankarsko politično pomirjenje, negovati med delavstvom medsebojno spoštovanje, kljub temu da ostane krščanski socialist to kar je in marksist marksist. Težko je, toda z delavskega stališča nujno potrebno, ker to bo prva etapa k pre-

roditvi delavstva samega in k rešitvi delavskega vprašanja. Kdor bo pričel to tezo delavskega vprašanja zastopati, ta bo v bodočnosti nekaj pomenil. Kdor se pa bo držal stare strankarske metode in sejal venomer razdor med posameznimi delavskimi sindikati, bo v prihodnosti gladko izbrisan iz delavskega občestva. Čas gre naglo in orje svoje brazde na novi njivi.

Za nas vse skupaj pa naj velja, da gremo mirnih živcev preko takih nedelavskih izpadov po svoji začetni poti dosledno naprej za končno zmago vsega poštenega delavstva nad kapitalizmom. Taki incidenti naj nam bodo le v ponovno vzpodbudo k vztrajnosti.

Zavesa odgnjena . . .

V »Besedi« št. 4 je izšel izpod peresa tovariša dr. I. P. članek »Naši gospodarstveniki in Kranjska industrijska družba«. V tem članku odkriva na prav mojstrski način vso puhlost in nezmožnost naših gospodarskih krogov, da bi se mogli uspešno udejstvovati v narodnem gospodarstvu. Vsa podjetja, katera so po prevratu »nacionalizirala«, so prepustili zopet tujeim. Naši gospodarstveniki so se ponižali do stopnje kulijev, ki dajejo za gotov denar na razpolago svoje osebe, da morejo tujci ustvarjati tako zvane upravne odbore, kakor jih predpisuje zakon. Ti upravni odbori so seveda tako sestavljeni, da imajo pravi podjetniki vedno pripravljeno rezervo za vsakokratne razmere in za vsakokratni režim v državi in v pokrajinah.

Taka je edina in glavna naloga upravnih odborov v narodni obleki, pa pod tujim vodstvom. Vpliva na podjetje nimajo prav nobenega. To se je pokazalo zlasti sedaj, ko so se pričeli, kakor se članekar prav dobro izraža, žogati z jeseniškim delavstvom. Pravi gospodar pri KID je znan in Westin. Svoje postopanje utemeljuje z gospodarsko krizo. Upravni svetniki KID so izjavili, da bi te krize za Jesenice še ne bilo, ko bi »naša Narodna banka« ne izdajala milijone deviz za uvoz industrijskih izdelkov, ki bi jih Jesenice ne v slabši kvaliteti in ne pod neugodnejšimi pogoji mogle same proizvajati in dobavljati.

Devize se pa izdajajo zaradi tega, ker ljudje povprašujejo po njih. Ljudje pa kupujejo blago v inozemstvu le tedaj, če je boljše in cenejše, kakor domače. Če hodijo torej kupci mimo Jesenic v inozemstvo, tiči vzrok ali v slabši kakovosti blaga ali pa ne funkcionira dobro trgov-

Franc Beltram:

Kmet in delavec — narod brez inteligence

Iz dosedanjih razmotrivanj smo se prepričali, v kako tesni zvezi sta si delavstvo in kmetijski stan.

Zdaj moramo razmišljati še o načinu, kako prideta delavstvo in kmetijski stan čimprej do zadostnega števila sposobnih ljudi, ki bi bili voljni voditi združeno produkcijo in trgovino v korist kmeta in delavca.

To je pa najtežja stran socialnega vprašanja, kajti pri tem imamo opraviti s človeško voljo, ki je svobodna. Prav posebne težave pa so pri tem še zato, ker je socialno vprašanje obenem tudi pravno in ker se človeška volja upira več ali manj vsaki socialni pravičnosti, predvsem pa socialni dolžnosti. — Ali morda ne vidimo tega dejstva pri vseh ljudeh, tako pri delavcih in kmetih, kakor pri uradnikih, inteligenci in vseh drugih stanovih.

V vsej zgodovini človeške izkvarjenosti pa igra izobraženstvo še prav posebno žalostno vlogo. Zgodovina vseh

ski oddelek družbe. Če se izdajajo milijoni deviz za blago, ki ga izdeluje KID, ne bi smela govoriti o krizi za svoje blago. Toda KID bi pa morala biti konkurenčna.

KID bi morala nekaj izgubiti na čistem dobičku, ako bi se spustila v konkurenčni boj z inozemskimi tvrdkami. Tega pa noče. Westin je rajši izbral komodnejši pot.

Produciral je dalje s polno paro, da so se zaloge napolnile, dočim se je obratni kapital stalno krčil, ker je bil dotok denarja vedno manjši zaradi neprodanega blaga. Westin zahteva od države večjo zaščito za svoje blago. Državni aparat zaenkrat ne reagira na te zahteve. Torej zapre tovarne, delavci so na cesti. S tem je izvršen največji pritisk. Kajti ne zavpijejo le delavci, njihove žene in otroci, ampak tudi obrtniki, trgovci v dotičnem okraju, nazadnje vsa javnost. Državni aparat se omehča, prične hitreje funkcionirati. Westinu bo po vsej priliki ugodil v celem obsegu.

S tem bo Westinu zagotovljen stalen in velik dobiček, saj zato je kupil Jesenice, vrhu tega bo še lahko znižal brez odpora delavcem mezde. Kljub krizi vrši nepotrebno racionalizacijo, čije posledice bo zopet odpust večjega števila delavcev. Dobiček bo še večji.

Tako znajo kapitalisti izrabljati za svoj pohlep delavstvo, javnost in državo. Delavstvo se mora zavedati, da so take razmere nezdrave in da ne bo prej drugače, dokler ne bo izpremenjen ves gospodarski in družabni red. Taki žalostni dogodki ne smejo delavstva potreti ali celo streti. Nasprotno. Odpreti mu morajo oči. Še bolj se mora združevati pod geslom: Vsako žrtev za nov gospodarski in družabni red.

časov, narodov in držav nam spričuje, da so bili med izobraženstvom le od časa do časa in zelo redki tisti posamezniki, ki so svoje znanje in sposobnosti žrtvovali za obrambo in koristi delovnega ljudstva.

V današnji splošni svetovni krizi in strašni brezposelnosti bedi se pa še prav posebno jasno kaže tisto nesrečno, za narod in državo najusodnejše brezčutje, s katerim današnja inteligenca prepučča delavski in kmetijski stan brezbrizno v neizogibno gospodarsko in moralno propast. To je v zgodovinskih gospodarskih in socialnih kriz do sedaj še nepoznana tragika kmeta in delavca. Vprašati se moramo:

Čemu so nam vse šole, vsa kultura in znanstveni napredek na vseh poljih, če nam vse to ne more dati drugega, kakor narodu odtujeno, socialno brezčutno in kapitalistično navdahnjeno inteligenco, katera noče priznati delavca in kmeta, kot temelj naroda in države

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Huda jama. V tako resnem položaju, kakor je danes, je pač potrebno, da delavstvo nastopi skupaj. Tega se zavedajo tudi naši tovariši. Kljub temu, da imajo delegatje II. skupine za seboj veliko večino delavstva, saj so tudi pri zadnjih volitvah v bratovsko skladnico isti tovariši dobili nad dve tretjini oddanih glasov, kljub temu so pokazali dobro voljo s tem, da so k sodelovanju povabili zastopnike narodne strokovne zveze. Tako so se 23. marca razgovarjali delegati II. skupine z reduciranimi in je ob tej priliki izjavil predsednik NSZ, da bo šel z delegati na ravnateljstvo. Dogovorili so se, da gredo prihodnji dan, t. j. 24. marca, in da se ob 15. uri sestanejo v določenem lokalu. Kljub dogovoru pa predsednika NSZ ni bilo, pač pa je šel isti dan dopoldne tajnik navedene organizacije h gosp. ravnatelju. Delegati pa so seveda šli popolnoma. Med ostalim razgovorom je g. ravnatelj tudi omenil, da so delegati oziroma predsednik II. skupine na razgovoru z reduciranimi iste hujskali. Bodi omenjeno, da so pri tem razgovoru bili navzoči reducirani rudarji, delegati II. skupine in trije funkcionarji NSZ.

Ako bi se pri katerem drugem podjetju zgodilo kaj podobnega, namreč da bi se razni funkcionarji dogovorili za skupen nastop, pa bi se eni tega ne držali, bi drugi rekli, da so jim prvi skočili v hrbet.

Naši delegati so strpni in resni. Pravijo pa, da se v bodoče ne bodo več spuščali v razgovor z ljudmi, ki nimajo nobene resnobe in še manj delavske zavesti. Z resnimi ljudmi pa, ne glede na njihovo naziranje, bodo vedno nastopali skupno. Denuncijanstvo pa bomo vsi vedno odločno obsojali.

Huda jama. Po novem letu je bilo vsaki mesec odpuščenih večje število rudarjev, tako da je do sedaj reduciranih že okoli 70. Delavstvo je mnenja, da tako znatna redukcija ni potrebna, podjetje pa ima seveda svoje mnenje. To priložnost za izražajo gotovi elementi v to, da skušajo delavstvo odvajati od njegove strokovne organizacije. Kakor pa kažejo sestanki in shodi Strokovne skupine rudarjev, se zelo motijo tisti, ki menijo, da bodo organizirano delavstvo spravili v malodušnost. Na sestanku v Hudi jami dne 16. marca je bilo navzočih 46 rudarjev (to je za mali okoliš in na delavnik zelo veliko), na shodu v Laškem dne 20. marca pa okoli 120.

Kovinarji

Za Jesenice še vedno nobene rešitve

Jesenice so nudile za velikonočne praznike žalostno sliko. Vsem, stari in mladi se je brala na obrazu bolesta skrb: Kaj bo jutri? Zakaj vse to? Ali je to plačilo za naše 40-50-letno delo? Se vedno nobene rešitve. Pripravljajo se pogajanja s podjetjem. Iskrice nade, morda bo le kaj. Deputatiji, ki sta bili v Belgradu in trkali na vrata naših vodilnih državnikov, sta se vrnili. Sprejeti povsod z največjim razumevanjem, mnogo lepih obljub, toda malo dejanj. Kredit 500.000 Din od JBD, ki ga bodo vračali delavci 250.000 in podjetje 250.000 Din, je odobren.

Sicer pa kaj je to za KID pri tolikih dobičkih, ki jih je imela od delavskih žuljev zadnjih let. Vsi tisti, ki so strigli kupone, bi gotovo več dobili, ako bi bili brezposelni, kot delavstvo. Ali ni sedaj čas, da podjetje vrne delavstvu vsaj 1% njihovih žuljev. Saj je vendar ono s svojo pridnostjo ustvarjalo gospodom okrog zelene mize lepe dobičke. Kdo je tedaj bolj dolžan pomagati kot podjetje samo. Zato ni prav nobena posebna usluga, ako je pristalo podjetje na kredit 250.000 Din. Bratovska skladnica je dala 70.000 dinarjev. Drugače pa pravijo v Belgradu, da naj industrija dela nekoliko tudi brez dobička. Poleg tega naj investira tudi profite, ki jih je imela za časa dobre konjunktore. Tako država. Podjetje pa po-udarja, da se naj železo ne uvaža iz inozemstva. Zahteva povišanje carin oziroma kontingentiranje uvoza. To je tudi že v polni

in steber, ob katerega se morajo opirati vsi drugi stanovi, če hočejo obstati?

Komu naj še zaupa današnji brezposelni delavec, ki s svojo prenesrečno družino lakote umira in gospodarsko propadli kmet, če ga današnja inteligenca prepušča z največjim cinizmom v najhujši bedi brez pomoči in brez nasveta — svoji usodi.

Današnja inteligenca greši tudi z direktnim nasprotstvom proti »samopomoči« delavca in kmeta. In v tem je še najžalostnejše poglavje delavske in kmetijske tragedije. — Kje je danes naše slovensko delavsko in kmetijsko združništvo? V čigavih rokah je? Komu služi? Ali morda kmetu in delavcu, da bi ga ščitilo pred vaškimi in velekapitalističnimi oderuhi in izkoriščevalci? Poleg dr. Krekove »Zgodovine o propadanju kmetijskega stanu«, bi danes lahko napisali »Zgodovino o tragediji slovenskega delavskega in kmetijskega združništva«, kot sad kulturnega in socialnega dela tiste inteligenca, ki se noče priznavati kot bistven del tiste absolutno nede-

meri doseglo. Gre sedaj samo še za kredite. Tudi ti bi se dobili, ako bi se podjetje obvezalo, da ne bo več z delavstvom tako eksperimentalno. Te obljube pa seveda podjetje ne da. Zakaj ne? Odgovor je zelo enostaven. Ker še ni doseglo vsega, oziroma izvedlo svojega začrtnega programa. Saj vendar vemo, da se je bil boj ves čas proti znižanju plač. Podjetje je pri vsaki priliki poudarjalo, da so plače delavcev previsoke, Zakaj naj bi se sicer vršila zopet pogajanja. Ako bi glede tega ostalo vse pri starem, so brezpredmetna.

Kapitalizem pač ne pozna usmiljenja. On hoče tudi iz tega kovati svoj dobiček. Zato je pognal najprej za sebe v boj vse delavstvo. Kakšno bo plačilo za to? Rekli smo že: znižanje plač in delno tudi redukcije. Po razvoju vseh dogodkov sodeč ne more biti drugače.

Veliki teden za Jesenice še vedno traja. Kedaj bo konec te strašne more, ki tlači ves okraj. Koliko škode ima s tem delavstvo in tudi vse naše gospodarstvo. Zato rečemo: ne igrajte se z ognjem! Ako bi v resnici bil položaj za industrijo tako obupen, bi se ne zamerilo tako hudo. Da pa se na žrtvah 10.000 ljudi kujejo novi dobički, je pa vendar nedopustno.

Drugače vladata na Jesenicah vzoren red in disciplina. Delavstvo se zbira v svojih organizacijskih lokalih. Posvetuje se in debatira samo o krizi, ki je tako nenadoma zajela Jesenice. Zaupniki imajo vedno dovolj dela. Pripravljajo se predlogi h kolektivni pogodbi in za nov delovni red. Ostali so zaposleni pri pomožni akciji. Težko je prositi, ko vendar vemo, da bi vsega tega ne bilo treba, ako bi kapitalizem spoštoval človeka in njegovo osebnost. Toda njemu gre samo za dobiček.

Pa še nekaj k organizacijam samim. »Delavci« v svoji zadnji številki od 25. marca ugotavlja, da neki črni in rumeni želijo, naj bi se organizacija rdečih, da jo tako imenujem, razbila. Mislim, da take neumnosti govorijo samo oni, ki so še vedno zagrizeni in ne morejo doumeti potrebe po enotni fronti vsega delavstva, kadar gre za tako važna vprašanja kot sedaj. Sodrugi morda pozabljajo, da smo bili ravno mi tisti, ki smo z vso iskrenostjo ne enkrat poudarjali, da naj se sedaj dela samo za blagor delavca. Kovanje političnega kapitala, kakor to imenuje »Delavec«, pa pustimo boljšim časom. Ako bi tedaj sodrugom okrog »Delavca« bili res na srcu samo delavci, bi delali nekako bolj demokratično. Tako pa, kjerkoli morejo, odpravljajo naše delegacije in delajo vse v imenu ene organizacije. Se več ališnih nedostatkov bi lahko navedli. Toda sedaj ni čas za kaj sličnega. Vsako tako pisanje bi rodilo samo zle posledice in čudimo se, da se »Delavec« v tako kritičnih trenutkih spušča na tako opolzko pot. Zato ne moremo prav verjeti in se otestiti mnenja, da hoče ravno on kovati pri tej tragiki jeseniškega delavstva svoj politični kapital. Naknadno smo izvedeli, da se vršijo pogajanja in da hoče podjetje začeti z delom, toda samo pod tem pogojem, da se 600 delavcev reducira.

KLEPARJI

Skupina inštalaterjev, kleparjev in monterjev v Ljubljani bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo dne 3. aprila t. l. ob pol 10 dopoldne v prostorih JSZ, Delavska zbornica z občinskim dnevnim redom. — Vabimo vse člane, da se sigurno udeležijo občnega zbora. Pri nezadostni udeležbi se bo občni zbor pol ure kasneje vršil ob vsakem številu.

Odbor.

Tekstilno delavstvo

Za železno industrijo prihaja v težave še tekstilna

Za železno industrijo je sedaj na vrsti še tekstilna tovarna Glanzmann & Gassner v Trzinu. Tudi temu delavstvu preti sedaj brezposelnost. Tako se mizerija veča z dneva v dan. Kakšni vzroki so pa zopet tu, ki ovirajo normalno obratovanje tega velikega

ljive enote, katero tvorita kmet in delavec.

Delavci in kmetje! Ali naj v takih razmerah obupamo? — Ne. — Pomagajmo si sami. Bodimo požrtvovalni in vztrajni v delu, za svoje stanovske organizacije, svoje zadrage, za svoje časopise. — Izobrazujmo se v prvi vrsti strokovno. Vsak v svojih stanovskih in gospodarskih zadevah, v kmetijstvu, obrti, industriji, trgovini in vseh panogah gospodarstva.

Čitajmo izključno le svoje časopise, podpirajmo le našo obrt in naše kmetijstvo in le tisto trgovino in industrijo, ki je delavstvu in kmetu naklonjena. — Bodimo odločni in dosledni, da točno in brezobzirno tudi izvršimo, kar rečemo ali sklenemo. Kakor so drugi zakrknjeni in nasprotni delavcu in kmetu, tako bodimo tudi mi dosledni in stano- vitni v medsebojni solidarnosti in poštenju, pa bo prav kmalu med nami tudi dovolj sposobnih in voljnih ljudi, ki bodo z veseljem se žrtvovali in delali za gospodarsko osamosvojitve delavca in kmeta.

podjetja? Težave so pri nakupu deviz za surovine, ki so nujno potrebne, da se uvozi iz inozemstva. Zato pa je treba tujih deviz. Podjetje trdi da ima dovolj naročil, kakor tudi denarja. Seveda brez deviz ne gre. Te pa izdaja Narodna banka. Podjetje je tozadevno že samo interveniralo v Belgradu, pa brez uspeha. Ker se bližajo zaloge h koncu, je treba nekaj ukreniti. Povedati delavstvu in javiti, da je v nevarnosti zaslužek vsega tržiškega delavstva. To bo gotovo pomagalo in prisililo krmarje državne uprave, da nekaj ukrenejo. V zadnjem času so pa vsi, ki imajo kaj pod palcem, znosili denar na varno v inozemstvo. Tako vsaj sedaj pravijo v Belgradu in zahtevajo, da naj industrija kupuje surovine za tisti denar, ki ga ima v inozemstvu. Nov način borbe, ki je za naše čase zelo interesanten. Seveda industriji mislijo pa po svoje in tega ne bodo storili, pač pa pritiskali na delavstvo in ga izprli. To je najbolj učinkovito sredstvo, ki gotovo pomaga ukloniti državni aparat.

Na velikonočno soboto se je mudila v Ljubljani deputacija delavstva, ki je obiskala bana in g. Mohoriča, pomočnika ministra za trgovino in industrijo. Razložili so svoje želje in dobili zagotovilo, da se bo ukrenilo vse, kar je sploh mogoče, da se podjetju zagotovi nemoteno obratovanje. Sicer pa se porajajo glede tega vprašanja gotove težave in bo delegacija morala intervenirati tudi v Belgradu.

Tako preti kriza delavstvu na vseh koncih in krajih. Ali res ni mogoče urediti naše gospodarske politike? Ali smo res že tako daleč, da mora delavstvo poleg trdega dela in mizernih plač reševati še gospode okrog zelenih miz.

Eno je pa pri vseh teh umazanih zadevah treba le temeljito podčrtati: Da sta kapitalizem in sedanji gospodarski sistem odvedala v svojih temeljih.

Delavstvo! Čas, ki ga bo treba prebroditi v teh težkih razmerah, ne bo, kakor se vidi, ravno rožnat. Zato naj bi končno izprevideli tudi tisti, ki še vedno upajo, da kriza, ki se je sicer umetno ustvarjala in ki ne more več nazaj v stare tire, ne bo končala brez žrtev. Najtežje žrtve temu pa doprinašajo baš delavci. Drugi so svoj denar že spravili na varno.

Ako tedaj hočemo, da bosta boj in delo lažja, moramo najti tem razmeram protitež. In to je strumna močna in enotna, borbena strokovna organizacija. Tržičani na delo v strokovne organizacije!

Lesno delavstvo.

Obupne razmere lesnega delavstva

Med vsemi brezposelnimi trpi pač največ lesno delavstvo. Kadar ima delo, je najbolj izkoriščano in mizerno plačano, največ je pa seveda na cesti. Tako so nekateri že celo zimo brez vsakega zaslužka. Podpore pri borzi dela so že davno izčrpali. Ker so raztreseni širom dravske banovine, tudi ni prave skupnosti, ki bi jih vezala, da bi mogli tako nastopati, kakor n. pr. delavstvo železne in tekstilne industrije.

Tudi v bodoče ni izgleda, da se bo stanje naše lesne industrije kaj izboljšalo. Da bi vsaj naša domača gradbena industrija bila nekoliko bolj zaposlena. Toda letos se tudi njej obetajo slabi časi. Na vsej črti sama beda in pomanjkanje. Seveda je ta samo za delavstvo. Kam bo vse to peljalo?

IZ REORGANIZIRANIH RAIONOV

Slovenjegraško delavstvo brezposelno

Redukcije rodijo zopet nove redukcije. Brezposelnost zavzema vedno večji obseg. Zlo je še vedno rodilo samo zlo in ničesar

Vinogradniška kriza in viničarska plača

Iz krogov, predvsem večjih vinogradniških posestnikov, stalno čujemo jadicovati o hudi vinski krizi, zaradi katere bi naj bili nekateri celo primorani opustiti vsako obdelovanje svojih vinogradov, ali pa se omejiti le na najnujnejša opravila. Večina teh obupnih vinogradnikov si hoče odpomoči predvsem z znižanjem zaslužka viničarjem in delavcem. Pravijo: »Vina je polna klet, cene so nepovoljne, kupev pa od nikjer ni. Kriza in zopet kriza, vinogradništvo nam ne nese več, zato viničarjem ne moremo več dajati dosedanji zaslužek.« Tako predvidena vinogradniška kriza je za viničarski stan glede na njegovo existenco mnogo bolj aktualna, kakor pa za vinogradnike same. Zato je nujno potrebno, da se sliši i objektivno mnenje prav od te strani.

Namen našega vinogradništva sploh nikdar ni bil, da se naj prideluje vino le za domačo potrebo, ampak s prodajo istega v široki svet naj se kopičijo redni in bogati dobički tistim, kateri se imenujejo lastniki vinogradov. Že od pravnih časov sem je bilo naše vinogradništvo najbolj dobičkonosna panoga kmetijstva. Kakor v prejšnjih časih, ko so prihajali »boljši« ljudje od vseh vetrov in samo radi dobička si lastit našo

dobrega. Delodajalci, misleč, da bodo s tem obvarovali vsaj delno svoje dobičke, so vse skupaj prevrgli in sedaj ne ubičujejo samo delavca in njihovih družin, marveč tudi svoja preje tako cvetoča podjetja. Proces razkranja materialističnega gospodarstva se je pričel. Težko bo v tem okolju najti pot, ki bi položaj vsaj nekoliko ublažila.

Tako je gospodarska potrtost zajela tudi slovenjegraško delavstvo. Tovarna usnja F. Potočnik je od 20 delavcev, ki jih je imela še v službi, reducirala 14. Obrat je ustavilo tudi lesno podjetje »Triglav«. Tudi tovarna meril dela v zmanjšanem obsegu. Preje je bilo zaposlenih 70 delavcev, sedaj jih je še samo 30. Edino tovarna kos obratuje zadnji čas normalno. Seveda je vprašanje, koliko časa.

Delavstvo je tem bolj prizadeto, ker ni imelo nobene močne delavske organizacije. Tako se sedaj kruto maščuje nad delavstvom vsa malomarnost zadnjih let. Sedaj delajo vsak zase okrog in iščejo podpore, ker ni bilo organizacije, in tudi tiste zavedne skupnosti, ki bi vse družila kot eno družino. Sicer se je delavstvo večkrat poskušalo organizirati, pa so podjetniki vsako akcijo že v krali zatrli. Enostavno so se vsi tisti, ki so na tem delali, znašli na cesti. Danes seveda oni delavstvu ne nudijo nobene opore in so prepuščeni popolnoma samim sebi. Jugoslov. strokovna zveza bo podvzela vse korake, da se kriza, ki je tako nenadno zavladala v tem okraju vsaj nekoliko ublaži.

Mladinski odsek I. K. M.

Mlajša generacija se je začela gibati. Stopa v vrste bojevnikov za delavske pravice. Z velikim zanimanjem sledi delu, ki ga vršijo njihovi starejši tovariši. Čutijo, da je dolžnost vsakega delavca biti organiziran v delavski organizaciji, pa naj si bo vajence ali kdo drugi. Zato so si ustanovili svoj odsek, kateri deluje z vso vnamo, da dvigne delavsko izobrazbo primerno današnji civilizaciji. Kaj bi ne, saj se opaža, da ima mlajša generacija mnogo več smisla za kulturo kot ga je imela starejša. Vidi izpremembo — današnjega krivičnega družabnega reda v krščanskem socializmu. Vedo, da je zmaga zagotovljena, če bodo korakali po poti, po kateri hodijo danes.

Zelimo jim, da bi jih Bog uslišal in da bi bili vedno trdni, srečni in idealni kot so danes. B. J.

Zadružništvo

Celje. Redni občni zbor Delavske posojilnice r. z. z. o. z. v Celju se bo vršil 8. aprila 1932 ob 7.30 zvečer v uradnih prostorih z navadnim dnevnim redom. — Ako ob navedenem času občni zbor ne bo sklepčen, se vrši pol ure pozneje občni zbor z istim dnevnim redom in ob vsaki udeležbi. — Odbor.

Krekova mladina

Polhov gradec. Na evnetno nedeljo 20. t. m. se je vršil pri nas ustanovni sestanek Krekove družine. Tovariš J. Rozman nam je v krasnem govoru orisal namen in pota, katera zasleduje Krekova mladina. Udeležba je bila dovoljna. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki bo vodil vsa dela do občnega zbora. Tudi g. kaplan se je udeležil našega shoda in obljubil svojo pomoč. Popoldan je bilo skiptično predavanje: »O 10-letnici vladanja sv. očeta Pija XI. Predavala sta g. kaplan in tov. J. Rozman iz Ljubljane. Dvorana je bila nabito polna. V nedeljo 3. aprila se bo vršil sestanek članov v Dvoru ob pol 4 pop. Predaval bo tov. Kisovar o »sadije« reji in snaženju sadnega drevja. Udeležite se ga polnoštevilno!

za vinogradništvo naravnost ustvarjeno zemljo, da smo, izvzemši nekaj kmetov, domačini tako ostali brez vsake peči lastne grude, tako se še sploh danes vrši pravcata tekma med kupci, kdo bi dobil, če pride kak vinograd na prodaj. Tudi sedaj, ko se toliko govori o tej tako strašni vinski krizi, ko se goric to-rej ne izplača več imeti, se zanimanje za vinogradniško zemljo ni prav nič zmanjšalo. Tedaj to gotovo ni radi toliko razkričane izgube, ampak le radi dobička, kateri je vseeno zagotovljen, čeprav je enkrat manjši, drugič pa večji. Največja dobičkonosnost naših vinogradov je bila sedaj v povojnih letih. Vinske letine, po količini pridelka, so bile razmeroma zelo dobre. Vino od kleti se je prodajalo po 8, 10, 12 in celo nekaj po 14 Din liter. Obratno pa so bili de-

Na prvi pogled je simpatičen človek, iz čegar fine kože na obrazu in rokah brez lišajev in gub se da sklepati na snago in nego. Skrbni ljudje uporabljajo zato samo medicinsko zanesljiva sredstva kot so: Fellerjeva Elsa pomada za zaščito lica in kože ter Fellerjeva Elsa pomada za rast las (2 lončka brez daljnjih stroškov 40 Din) dalje Fellerjeva Elsa mila zdravja in lepote (5 kosov franko 52 Din). Naroča se pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 349.

lavci, posebej viničarji, ravno v tej dobi najboljše konjunktore, najslabše plačani, kar pomni zgodovina. Redki je bil plačan 10—12 Din dnevno. Običajna plača je pač bila, posebej pri vinogradnih večjega obsega, le 8, 6 do 5 Din. V okolici Maribora in v nekaterih haloških krajih so plačevali komaj 4, 3 in celo po 1 Din. Davki in drugi pridelovalni stroški tudi niso znašali današnje višine, zato so se z lahkoto zbirali težki tisočaki v vinogradniških žepih in blagajnah. Viničarsko ljudstvo pa je zaradi neodjenljive draginje in zaradi tako zelo nizkega zaslužka preživljalo pravcate »pasje dneve« in je tako vedno bolj propadalo v gmotnem in moralnem oziru.

Vinogradniške razmere pa so se nenadno zasuknile drugače, kot je to kdo pričakoval. Glavni konzument vina — delovni človek je vedno bolj postal brezposeln in prikrajšan na svoji plači. Pri tako pičlih dohodkih je pač nujno misliti najprej na vse potrebnejše življenjske potrebe, potem šele na »glazek« vina. Kadar ima delavec denar, se vse dobro prodaja, tudi vino. Tako pa je svetovna brezposelnost zelo porazno vplivala na vinski trg in s tem tudi na cene vinu, kateremu se je odmaknilo vedno več in več odjemalcev. Usodno so na vinski konzum vplivale tudi velike trošarinske davščine, katere so zadnji čas že celo presegle vinsko prodajno vrednost samo iz rok producenta. K vsemu temu pa je še treba upoštevati nekatere druge momente, ki niso nič manj, če še ne bolj važni od navedenih in je samo čudno, da se še jih nihče ni dotaknil.

Prosto ljudstvo, med temi tudi pretežna večina naših vinogradnikov, nastalih valutarnih sprememb, katere so ravno odločilne za vse tržne cene, sploh ne zasleduje. Zanje se splošno ves gospodarski svet vrti izključno le na osišču cen, predvsem prodajnih. Da so po svetovni vojni bile cene vsakemu blagu zelo visoke, in to zaradi manjvrednega denarja, se je splošno povsod smatralo za srečne čase in za gotov blagoslov, ki ga je prinesla le vojna. Ljudje najrajši pomnijo ono, kako so po visokih cenah vse prodajali, kako enako drago pa so nazaj kupovali, to pa radi pozabijo. Zdaj, ko so cene, osobito kmetijskim pridelkom občutno padle, pa vsak dolži le gospodarsko krizo. Velika napaka je povsod dejstvo, da se vsako tržno stanje presoja le zgolj po višini cen blagu, nikakor pa ne po trenutni vrednosti denarja, ki se za blago dobiva. Mimogrede je važno pripomniti, da se tudi v narodno gospodarskem stališču še vse preveč drži le bolj višine številke, kakor pa blagovne vrednosti same. Dinar je pridobil na svoji vrednosti najmanj trikrat več, kot je današnja vrednost kmetijskih pridelkov, davki pa se glede na toliko zmanjšano vrednost blaga niso vsaj trikrat zmanjšali, ampak so ostali na prejšnji višini, oziroma so se s tem sistematično celo za trikrat povišali, kar krizo našega gospodarstva le samo poostruje.

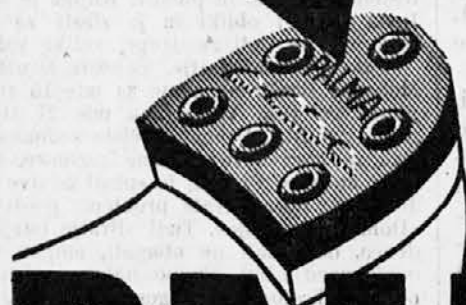
Poglejmo, kakšen je bil položaj našega vinogradnika in viničarja pred vojno, posebej glede na denarne plače, ker so druge dajatve več ali manj ostale še do danes neizpremenjene. Pravimo, da so bili takrat zlati časi. V teh normalnih in tako dobrih časih je vinogradnik prodajal svoje vino le po 16—24 vinarjev, v izrednih prilikah po 30—50 vinarjev liter. Delavec in viničar v vinogradu je imel takrat plače 70—80 vinarjev pri navadnem delu, pri težjem pa 1 krono na dan. Da je vinogradnik plačal to dnino, je moral prodati bodisi 2½—3 litre, ali pa celo 4—5 litrov vina. Nihče tedaj ni vpil, da se zato, ker je taka plača, ne izplača vinogradništvo. Nasprotno so se ravno takrat s trto zasadili tudi najbolj skrajni kottički zemljišča. Davščine in drugi stroški so tudi takrat bili, kakor so danes. Devaluacija denarja kot posledica vojne, je seveda storila, da se je cena vinu povzpela zelo visoko. Tako se je prodajalo vino po 30—40 kron, celo tudi po 50—60 kron. In ravno v tej dobi se začne današnji križev pot viničarskega stanu. Novo nastajajočega časa se viničarsko ljudstvo sploh ni moglo naenkrat zavedati. Enako se je prav tako le vsak oziral na samo številko svojega zaslužka, nikakor pa ne na njegovo vrednost. »Pomislite!« je dejal marsikateri, »prej smo služili le največ samo eno krono, zdaj jih pa dobimo naenkrat dvajset, in celo štirideset.« Čeprav so vsi vedeli, da za teh štirideset kron more desetkrat

manj kupiti, kakor za prejšnjo eno krono, vendar je le številka igrala povsod glavno vlogo in viničarji so tako sami sebe varali, misleč, da je težavnemu položaju vzrok le draginja in neke nerazumljive razmere, ki so v gospodarstvu nastale po vojni. Tukaj je našel čas viničarje docela nepripravljene. Namesto da bi takoj storili vse potrebno za neokrnjen zaslužek, smo morali šele začeti graditi prve temelje svoje strokovne organizacije, katere prej sploh nismo nikoli imeli. Vinogradniki so uporabili to priliko naše nemoči in nezavesti za svoje pravice in so tako neovirano mogli dneve odmerjati mnogo nižje v primeri s predvojnimi zaslužkom. Ako so pred vojno morali plačati eno dnino z več litri vina, tako so sedaj plačali z vrednostjo komaj pol ali enega litra prodanega vina. Namesto, da bi bila viničarjeva plača v primeri s predvojno 20—30 Din dnevno, kar bi odgovarjalo številu in vrednosti prodanih litrov vina v prejšnjih časih, pa je znašala povprečna dnina le 5 do 10 Din za celodnevno delo in največ še pri viničarjevi hrani. Ravno tukaj se začinja pravo izžemanje viničarjev in tako največja gonja vinogradnikov za dobičkom. Zaslužek viničarjev so vinogradniki gledali le iz višine številke in kron, dinarja sploh dolgo niso hoteli v takih primerih nikjer navajati, kar bi pomenilo seveda v številkah štirikrat manj in bi to moglo komu že prej odpreti oči, za koliko je postal prevaran na svojem zaslužku. Ljudska nevednost ostane za vse čase vedno najdražja stvar. Tako je tudi tukaj.

Tok časa pa gre vedno svojo pot naprej. Ljudje pa navadno ostajajo vedno isti. Kolikor večja je postala vrednost denarja, toliko manj je treba zanj dati blaga. S povečano in s stabilizirano vrednostjo našega denarja je logično moral slediti padec cen blagu. Zaradi neorganiziranega trga kmetijskih pridelkov so padle cene ravno najbolj občutno kmetijskemu blagu, tako tudi vinu. Oprezen vinogradnik bi to moral razumeti, saj so šle cene vinu le postopoma navzdol. Toda kaj so se mnogi zmenili za vse to. Navajeni velikih dobičkov v svoji prodaji sploh razumeti niso mogli, da ne bo šlo več tako naprej. Računali so samo gole številke, katere naj bi dosegle najvišjo ceno vinu, če ne zdaj, pa prihodnjč. Tako so čakali in vino rajši obdržali v kletih, kot da bi ga prodali po zmernejih dnevnih cenah. Danes se vsi taki tolčejo po glavi, ko so spoznali, kam more privedi želja po čim večjem dobičku. Na primer: vino iz leta 1929. bi mogli lahko prodati takoj po ceni okoli 7 Din za liter. Poznejše leto 1930. se je za tako vino že ponujalo samo 4 Din. Niso hoteli dati. Letos pa za stara vina sploh nihče ne vpraša, tudi po ceni 2 Din ne. Razume se, da ravno taki vinogradniki sedaj najbolj kričijo o krizi, ko gledajo v obraz svojim izgubam, ki so jih zakrivilni sami. Tako torej eni iz tega stališča, drugi se zopet ne morejo sprijazniti z resnico, da vino ne bo imelo več tiste visoke cene prejšnjih let, razen če bi nastopile kakšne izredne prilike. Zato pa tako v nekaki obupnosti in blaznosti udarjajo po vsem okoli sebe, kar se jim zdi trenutno v napotje za dosego prejšnjih dobičkov. Odpraviti viničarje, viničarski red, znižati mezde delavcem itd. Praktična stran takega stališča pa pokaže ravno nasprotno sliko. Bolj če bo delavec in viničar pritisnjen, večja bo še kriza. En krivično odtegnjen dinar delavcu bo požrl sto drugih pravičnih. Sedem tolstih let prinese za seboj lahko sedem suhih. Kdor je imel ves dobiček sam v dobrih letih, naj nosi sedaj sam tudi vso izgubo. Pri smotrnem gospodarstvu vinogradništva občutne izgube sploh ne bo, razen če ne bo pobila toča ali vzela zima. Kriza tudi ni tako strašna kot se slika, le dobički so bolj majhni, kakor je to bila navada dosedaj in še to samo bolj na videz. Ako se dobi za vino danes manj denarja, je zato toliko več vreden. Vinogradniške strokovnjake same je bilo slišati, da morajo biti cene vinu nižje, če ga hočemo konzimirati v večji količini. Kljub padcu cen vinu in pod pogojem, da ostane pri sedanjih denarnih plačah delavstvu v vinogradih sploh ne bo odgovarjalo to stanje viničarskemu zaslužku v normalnih časih, torej bo imel vinogradnik še vedno svoj dobiček. Sicer pa Bog ni ustvaril zemlje samo za zbiranje dobička, marveč zato, da se naj pošteno na njej preživljajo vsi njegovi otroci. Če je nastala trenutno nekaka gospodarska stiska, ne bo zatega-

**Poglejte si takoj
Vaše gumi pete!**

če so prave PALMA. Imamo gumi pete, katere so podobne PALMA. Samo za prave PALMA gumi pete obljublamo najdaljšo trajnost, največjo elastičnost in zaščito pred utrujenostjo.

DOMAČI IZDELEK

PALMA

Zahtevajte pri Vašem čevljarju Palma-Okma gumi podplate, ker so trpežnejši in cenejši kot usnje. Za črne in rjave čevlje.

delj takoj konec sveta. Kako pa mi viničarji vsa leta sem moramo preživljati najhujše čase bede in pomanjkanja in tako letos, ko že peti mesec nismo nikjer pare zaslužili? Tukaj je doma prav za prav kriza, kakršne gospodje vinograd-

niki še najbrž dolgo ne boste čutili, četudi še pade cena vinu, pa čeprav za 50 odstotkov. Vsi viničarji vztrajamo v borbi za neokrnjen dosednji zaslužek in vsi odločilni čimtelji nas morajo podpirati v naši pravični zahtevi.

Naša brezposelnost

Poročila delavskih zbornic cenijo kader brezposelnih pri nas v Jugoslaviji nad 100.000. Za naše narodno gospodarstvo je to neprecenljiva škoda. Koliko rok miruje, ki bi rade delale in oplojale naše gospodarstvo, služile kruha sebi in svojim družinam. Tako pa tavajo okrog brez vsega in prosijo podpor. Ali ni to žalostna slika visoko kulturnega 20. stoletja. Eni vsega v izobilju, drugi v bedi in pomanjkanju. Ljubezen in dobrotta sta se morali umakniti grdemu materializmu in sebičnosti.

Izguba teh brezposelnih na zaslužku gre letno v gorastane številke. Vse to je odtegnjeno narodnemu gospodarstvu in vsi tisti, ki nimajo nikake kupne moči, potegnejo v ta kaos za seboj tudi druge.

Če vzamemo, da bi zaslužil vsak teh delavcev 25 Din dnevno, kar je zelo ma-

lo, bi znašal njihov zaslužek mesečno, to je 24 delovnih dni, tri sto šestdeset milijonov dinarjev. Letno pa štiri milijarde tri sto in dvajset milijonov Din. Torej ena tretjina našega državnega proračuna. Plaz, ki se je sprožil, se ne da zlepa ustaviti. Tako tudi to. Takoj, ko so bili vrženi na cesto prvi delavci, se je začel proces razkrajanja. V teku enega leta je zavzel ogromne dimenzije in gredo številke teh nesrečnežev v milijone.

Človeštvo je pozabilo samo nase in se udinjalo pohlepu materijalizma, ki ne pozna usmiljenja. Tako uničuje samo sebi in tira v prepad ne samo ubogo delavstvo, marveč se maščuje tudi nad tistimi, ki so mislili, da bodo s tem rešili sebe in svoje težke, z zlatom napolnjene bisage.

Vsaka krivica rodi nove krivice

Svoječasno smo ožigosali nelojalno postopanje Vatikana napram umrlemu nadškofu dr. Sedeju in napram slovenskim katoličanom na Goriškem. Nekateri so menili, da so bile naše besede pretrde in prečrnoogle. Da smo imeli prav, dokazujejo najnovejši dogodki.

»Ponedeljski Slovenec« od 29. marca 1932 poroča, da je vladni komisar Antonini odslovil sporazumno s škofijskim administratorjem Sirotijem (pred odpadom se je pisal Sirotič) znanega profesorja v bogoslovju g. dr. Andreja Pavlica. Ta je nadomestoval kot duhovni vodja profesorja Filipa Terčelja, ki je aretiran. Za duhovnega vodjo so postavili znanega kapucina o. Stefano, kateri je imel vmes prste pri konfinaciji svetniškega župnika Rejca. Stefano je zagrižen laški nacionallec in je v zvezi z vladnim komisarjem odpravil v Alojzevišču, kjer so v veliki večini slovenski dijaki, slovensko pridigo in vpeljal italijansko.

O Sirotiju je znano, da je postal administrator preko cerkvenih predpisov. Administratorja bi moral namreč izvoliti

stolni kapitelj iz svoje srede. Vatikan pa je na ljubo fašizmu preko vsega imenoval Sirotija, ki sedaj uganja reči, ki so v nasprotju z vero in Kristusovo cerkvijo. Le naj gospodje pri Vatikanu pogledajo v evangelije ali pa v dejanje apostolov in naj si dobro ogledajo, če so kdaj apostoli odlikovali osebe »za pobožnost in pravičnost«, dasi ni njihovo življenje v skladu z duhom Kristusove cerkve in tudi ne s pobožnostjo in pravičnostjo. Vatikan bo dajal še težki odgovor za vse te krivice.

Nagrade za nadurno delo v Franciji

V Franciji plačujejo za nadurno delo sledečo nagrado: V kemični industriji od 50—100%; v papirnicah in grafični industriji od 25—100%; v oblačilni industriji 50%; v usnjarstvu 25%; v kovinski industriji od 25—75%; v keramični industriji 50%; v stavbinski stroki od 25 do 100%; v prometu od 25—100%.

DOBRO TOALETNO MILO

ne sme samo prijetno dišati, temveč tudi po svojih sestavinah v medicinskem smislu delovati očiščujoče na kožo. Samo tako lahko koristi pri negovanju telesa. Ravno zato so Fellerjeva Elsa mila zdravja in lepote tako ocenjena. Paket s 5 vrstami mila za 52 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 349, Savska banovina.

Beseda

»Beseda« št. 4 je izšla. Vsebinska je:

Dr. J. P.: *Naši gospodarstveniki in Kranjska industrijska družba.* — Dr. J. Aleksič: *Krščanski socialni realizem.* — Šmon France: *Še ena sociologija izkoriščanja.* — C. U.: *Delo.* Anton Marinček: *Naloge delavskih strokovnih in gospodarskih organizacij.* — Članek iz katoliške revije »Neuland«: *Cerkev v defenzivi in politični katolicizem.* — Pregled: *Nov petletni načrt za elektrifikacijo Rusije* (inž. F. S.). — *Konec kapitalizma* (V. P.). — *Ocene*: Selma Lagerlöf: *Zgodba o blaznem Gunnarju.*

Vsi članki brez izjeme so aktualni. Dr. I. P. sestavek smo že omenili. Zelo važna je razprava tovariša Franceta Smo- na, ki prav opravičeno prikazuje v pravi luči postopanje nekaterih tako zvanih krščanskih sociologov (v tem slučaju dr. Jeraja). Njihov napor gre le za to, da bi ohranili sedanjo kapitalistično miselnost v gospodarstvu in družbi. To delovanje je v popolnem nasprotju z ideologijo mladih krščanskih kolektivistov. »Beseda« prav toplo priporočamo. Stane letno 50 Din, polletno 25 Din, četrtletno 15 Din. Izhaja mesečno.

To in ono

Zirovnica. Zrtev poklica je postal monter Pečar Anton, doma iz Zasipa pri Bledu, šele 28 let star. Uslužben je bil pri Kranjskih deželnih elektrarnah, točasno pred smrtjo pri obratnem vodstvu v Domžalah. Bil je tudi član organizacije J. S. Z. skupina Zirovnica. Predragega tovariša ohranimo v trajnem spominu. Vsled njegove splošne priljubljenosti je bil poznan po celem našem srezu. Vzroke smrti priobčimo v eni prihodnjih števil list. Preostalim naše iskreno sožalje.

Nove knjige

V oceno smo dobili sledeče knjige:
Dr. Ivo Rubič, Split: *Nova Njemaška.* Mladi, talentirani geograf in zgodovinar je študiral na licu mesta dve leti novo Nemčijo. V tej knjigi podaja velike napore nemškega naroda, da bi zabrisal težke posledice izgubljene vojne. Pisatelj se je spravil prav na vsako polje. Knjiga je zelo skrbno obdelana in je vsakomur, kdor bi se hotel pečati s sedanjimi razmerami v Nemčiji, neobhodno potrebna.

Urbanus: *Knjiga o lepem vedenju.* Tretja zelo pomnožena izdaja, 883 strani. Cena 50 dinarjev, vez 64 Din. Lepo vedenje je igralo v družbi že od nekdanjega velikega vloga. Sicer je sedanja demokratska doba zavrgla že marsikatero pretrpane zahteve in predpise, toda veliko jih je še ostalo v veljavi. S pametnimi predpisi bi se moral prav za prav vsak seznaniti. To pa je mogoče le s pomočjo posebne knjige. Knjiga o lepem vedenju je dobra, zlasti še radi tega, ker je napisana nalašč iz naše srede.

Mirko Logar: *Kubična računica.* 311 str. S pomočjo te računice je mogoče takoj izračunati kubično vsebino remelnov, polmoralov, moralov, madrijerjev, tavoleto in testonov, žaganc in plohov. Knjiga je sestavljena v lični obliki in je zlasti za lesno trgovino, pa tudi za druge, velike važnosti.

Janez Jalen: *Bratje.* Založila Družba sv. Mohorja. Broširana stane za ude 15 Din, za neude 20 Din. Vezana za ude 21 Din, za neude 28 Din. Drama je čisto sodobna, zelo živa in obravnava poveljne razmere, ki jih postjo no biča. Pisatelj je spisal že dve drugi drami, ki obravnava problem: rešiti grudi »Dom« in »Srenjo«. Tudi »Bratje« imajo tendenco, da nikoli ne obupati, ampak vedno imeti pred očmi glavno nalogo rešiti dom očetov »Trato«. Tine, gospodar trate, kateremu je vojska pobrala krepke sinove, se zave te naloge — in pravi svoji nevesti: Če so ves svet narobe obrnili, midva postaviva Trato spet na prav, če Bog da. Drama bo dosegla sigurne uspehe tudi po deželnih odrih.

Odločno protestiramo!

Poročajo nam: »Bil sem v kinu »Ideal« v Ljubljani. Med odmorom smo na platnu brali, da je potrebno živeti bogoljubno, če hočemo biti zveličani. Nato so se pričeli pojavljati nekaki krogi, nazadnje se je iz teh krogov izcimila slika bodoče katoliške katedrale v Belgradu, pod njo pa milijonski glavni dobitki, končno seveda apel na katoličane, da naj kupujejo

srečke. Sem svobodomislec. Kljub temu se mi pa je gabila taka igra z vero.«

Tako poročilo, o čigar verodostojnost nimamo poviada, da bi dvomili. Priznati moramo, da se tudi nam gabi taka bogokletna agitacija. Vemo, da je potrebna katoliška katedrala in da ni v sedanjih razmerah mogoče drugače priti do denarja. Toda ali nismo katoličani dovolj močni, da bi izvrševali agitacijo za loterijo na drug, dostojnejši način, ki ne bi žalil vere in verskih občutkov katoličanov. Ali je bilo potrebno predati agitacijo anončnemu podjetju v Zagrebu, čigar lastniki nimajo prav nobene zveze s cerkvijo? Ali je bilo potrebno toliko stotisočev dinarjev vreči v žrelo tega podjetja?

Sicer je to zadeva dotičnega društva. Ni pa ogaben način agitacije in zloraba vere več zadeva tega društva, ampak zadeva nas vseh katoličanov. Zato prav odločno protestiramo proti zlorabi vere v take namene.

Na Čehoslovaško

Naš bratski krščansko socialistični delavski pokret v Čehoslovaški republiki proslavi letos 20 letnico Zveze kršč. soc. železniških nameščencev. S to proslavo je združena večja manifestacija celotnega krščanskega delavskega pokreta v Brnu dne 13. do 15. avgusta 1932.

Na to proslavo so povabljene tudi naše organizacije. Načelstvo JSZ in odbor CKD sta sklenila udeležiti se te manifestacije, ustanovila pripravljalni odbor, ki je določil sledeči program izleta:

12. avgusta, petek: odhod iz Ljubljane (popoldne).

13. avgusta, sobota: zjutraj prihod na Dunaj, ogled mesta, popoldne odhod preko Břeslave, v Brno pridemo zvečer.

14. avgusta, nedelja: jubilejno zborovanje zveze železničarjev, sprevod, popoldne velika zabava in nastop čl. Junactva.

15. avgusta, ponedeljek (praznik): ogled mesta, popoldne izlet v Macóho, znamenito podzemsko jamo.

16. avgusta, torek: izlet v Zlin in ogled tovarn »Bata«.

17. avgusta, sreda: Velehrad, slavna slovanska božja pot. Odhod domov.

Priljubljeni odbor bo organiziral izlet po gornjem programu, ki pa še ni definitivno določen. Kar bo sprememb, bomo vse skupine in družine sproti obveščali. Dasi je gospodarska kriza zavzela svoje posledice najbolj med delavstvom, se vseeno obračamo na naše organizacije in jih vabimo — ne pa zahtevamo — da priglase svoje člane(ice) in prijatelje. Odbori naj o tem izletu takoj obveste članstvo in jim razložijo pomen in program izleta.

Ako ostane v vseh treh državah pri sedanji valuti in železniški tarifi, bo stalo za vsakega udeleženca vožnja III. razreda, hrana in skupno stanovanje 900 Din (devet sto dinarjev). — Kdor se prijavi, naj pošlje prvi obrok 150 Din do 5. aprila. Za pošiljanje denarja dobi vsak priglašenec poštne položnice. Vsa vsota mora biti plačana do 1. avgusta t. l. Kdor se prijavi, pa se izleta ne bi mogel udeležiti, se denar vrne z odbitkom malih stroškov.

Iz vseh pisem, ki smo jih prejeli od funkcionarjev iz Brna, je prošnja, naj pridemo v narodnih nošah. Vsak, kdor le more, naj si oskrbi slovenski narodni krog; ne bo mu žal, če bo nosil malo več prtljage.

Vse odbore prosimo, da zberejo prijave in nam čimprej sporoče uspehe.

Na delo za udeležbo!

Mednarodni avtomobilni kartel. — Ameriški tovarnarji predlagajo, da naj bi se ustanovil mednarodni avtomobilni kartel. K temu kartelu bi pripadali vsi vodilni producenti avtomobilov Severne Amerike, Nemčije, Francije, Anglije in Kanade. Namen kartela je, da bi omejil produkcijo avtomobilov in preprečil »škodljivo« konkurenco.

Za naš

naj se kupuje naši domači proizvodi:

prah za pecivo, vanilin - sladkor, rumenilo in pudring prah iz znamke »ADRIA«.

Za najboljšo kakovost se daje popolno jamstvo.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Nenadno mu je preletelo prsi, kakor da bi ga kdo zabodel. — Našel je brata. V sredi dvorane sta stala ponosna in žareča, s svilenimi trakovi na ramah in z zvonceki v gumbnici ter z zmagovitim pogledom pregledovala vrste belooblečenih deklet, ki so krasile stene.

»Tako — zdaj sta moja,« je zamrmral z globokim vzdihom. Čutil je, da ni zanj več umika. In potem se je zavlekel v zamolkel kot, odkoder je imel svoji žrtvi vedno pred očmi. Soj luči je sončno žarel nanj, a ga ni videl, godba mu je šumela v lagodnih zvokih okrog ušes, a je ni čul, vsi čuti so se bili potopili v divjo, krvavo naslodo.

Ko je tako strmel v gnečo, je ujel tesno za sabo razgovor dveh zložitnih moških glasov.

»Ali boš tudi ti šel jutri na pogreb?«

»Da; menda bo velika slovesnost. Pri takem človeka ne smejo pogrešati.«

»Kaj je bila dolgo bolna?«

»O, prav dolgo. Naš stari doktor jo je že pred leti obsodil. Potem je bila s hčerjo nekje na jugu in ko sta se vrnili, se je še tako nekam držala — ne vem kako dolgo.«

Prisluhnil je. Zamolkla slutnja je zazorila v njem. Jelkove veje! Jelkove veje!

In prvi glas je nadaljeval:

»Povej mi: hči mora biti pa tudi že precej za možitev — kaj se še zmeraj ni zaročila?«

»Saj je poznana zaradi košar, ki jih daje na vse strani,« je odvrnil drugi glas, »eni pravijo, da dela to zato, da ne bi pustila matere, drugi pa da zato, ker ima skrivno ljubezen z bratrancom, Leonom Hellerjem, saj ga poznaš?«

»Vidiš ga psa,« je posegel prvi glas, »prejšnji teden je v Tempelnu izgubil osem sto mark, pri oderuhih je do vratu zakopan in ljubico si vzdržuje. Toda drugače je brhek, vesel fant, prav za to ustvarjen, da lovi zlate ribice.« In glasova sta se smeje oddaljila.

Pavel je zamolko čutil nekaj, kakor da se mora vreči na tla in potlačiti obraz v prah — iz grla mu je nekaj valovilo, rdeče tančice so se dvigale in padale pred njegovimi očmi... Torej zdaj je dotrpela, tista bleda, prijazna žena, ki je kakor dober angel lebdela nad domom na poljani, na kateri je viselo njegovo srce, odkar je živel.

No, ker je bila mrtva ona, je bila torej prosta pot propadu in zločinu.

In Elisabeth? Kako je drhtela pred to strašno uro, kako ji je prisegel, da ji bo takrat blizu! In namesto tega je prežal tu kot grabljiva žival s krvavimi mislimi v duši, on, edini, ki se mu je nekoč zaupala njena čista duša.

Preletel ga je drget. »A kaj zato? Tolažnikov ima dovolj — saj je pri njej veseli Leo, s katerim ima bojda »skrivno ljubezen« — naj pa zdaj ta razvija svoje umetnosti.« Zasmel se je glasno in prezirljivo. Ko se je prepričal, da mu Erdmanna ne bosta mogla uiti, če ju bo čakal ob poti, je zapustil dvorano.

Ko se je odpeljal v molk mesečne zimske noči, mu je tudi v duši postajalo vse tišje in ko se je »bela hiša« počasi dvignila čez srebrno poljano kakor marmornat nagrobnik, je začel grenko jokati.

»Le blebetaj, le blebetaj, ti stara ženska,« je mrmral in bil konja, da so se kraguljčki glasili. Zveneli so mu na uho, kakor da zvonijo vsemu dobremu k pogrebu.

V gozdu, za katerim se je cepila stranska pot na Lotkeim, se je ustavil, privezal konja k oddaljenemu deblu, in odpel kraguljčke, da ga ne bi njihov žvenket prezgodaj izdal. Potem je vzel izpod sedeža samokres in pregledal naboje. — Šest strel: za vsakega dva — dvojno ne potegne.

Bilo je strupeno mrzlo in noge so mu okorevale. Počutil je na dno sani, da ga je kožuvinasta odeja vsega zavijala. Pod njo je bilo toplo in lagodno; polagoma je čutil, kako se ga je polasčala silna onemoglost, kakor da bi lahko zaspal. Toda potem se je spet potegnil kvišku.

»Saj sploh ne misliš resno,« je mrmral, »da bi ju hotel umoriti. Sicer bi ti moralo biti drugače pri srcu...«

Takrat pa je planil in zavpil v noč: »Hočem, prisegam ti, mati... hočem.« In v potrdilo je izstrelil eno kroglo v zrak, da je odmev grozotno drdral po tišini in da so vrane krakaje prhutnile z vej...

Cim bolj se je bližala ura, ko sta se morala brata vračati, tem više je rasla njegova bojazen; a bojazen ni veljala krvavemu delu. Tresel se je pred tem, da bi mu zadnji hip utegnili obnemoci roka, zbežati pogum, saj so ga vedno nazivali bojazljivca.

Moralo je biti proti štirim zjutraj in mesec je že padal, ko je začel iz daljave žvenkljanje. Najprej lahno, potem glasneje in glasneje. Planil je v preseko, ki jo je bil zamel pršeci sneg, in se vrgel po dolgem na tla. Sani so se bližale robu gozda. Dve v kožuhe zaviti osebi sta sedeli na njih — onadva. — A kako dolgo je vse to trajalo!

Sani so vozile od koraka do koraka počasneje. Kraguljci so leno žvenketali in vajeti so ohlapno

visele čez komat. Brata sta smrčala... bila sta mu izročena na milost in nemilost.

Hitro je planil naprej, padel konju v povodce in odpel vrvi pri vozu. Sani so obstale — in gospodarja sta spala naprej...

Postavil se je pred nju in strmel v nju. Roka, ki je držala samokres, se je močno tresla.

»Kaj naj zdaj počnem z njima?« je mrmral; »v spanju ju vendar ne morem položiti. Pijana bosta najbrž tudi, sicer bi se bila že zdavnaj prebudila. — Najbolje bo, da ju pustim, naj gresta svojo pot in da počakam na prihodnjic.«

Vprav je hotel konja spet pripreči, ko mu je šinilo po glavi, da je vendar materi prisegel, da ju bo ubil.

»Saj sem vedel, da sem ničvreden bojazljivec,« je zamrmral, »in da ne bom nikdar imel poguma za to. — Niti za ubijanje nisem dober!«

»A zdaj bom pa vendarle storil to!« je mrmral in ostro pomeril na Ulrichova prsa, toda petelina ni napel, zakaj sam pri sebi se je bal, da bi utegnil ubiti spečega.

»Bog ve, če si bom vendar upal?« je mislil, ko je časek stal v tej drži. In nato si je pričel slikati, kaj bi se zgodilo, če bi res to storil in bi oba ležala mrtva pred njim. »Ali bom potem ustrelil še sam sebe in pustil očeta in sestri v bedi, ali pa se ne bom ustrelil, ampak se bom jutri javil oblastem; potem bo beda doma prav tolikšna. — Brezumno je na vse načine,« tako je sklenil svoja razmišljanja, »ampak kljub temu bom storil.«

In nenadno je opazil pod Ulrichovim kožuhom, ki se je bil na prsni nekaj zapognil, blesteč oklep zvezde, kot so jih navadno gospodične pripenjale gospodom pri kotiljonu.

»Torej druge vaju krase z zvezdami,« je mislil, »sestri pa medtem sedita doma v žalosti in stiski!«

V njem je začelo vreti in pričel je čutiti, da bo koncem koncev zares storil.

»A najprej se bom z njima še pošteno zmenil,« je zamrmral, pograbil za ramo Ulricha, ki je sedel na njegovi strani, ter močno stresel, tako da mu je glava letela sem in tja.

Ulrich je takoj planil iz sna, in ko je tik pred seboj zagledal temno Pavletovo postavo s samokresom, je začel glasno in jokavo vpiti. Zdjaj se je prebudil tudi drugi in oba sta mu v bedni obrambi molila nasproti roke.

»Kaj hočeš?« je kričal prvi.

»Ne umori naju!« je tulil drugi.

»Vtakni samokres proč! Usmili se naju — usmili se!«

Sklepala sta roke in zgrudila bi se bila na kolena, da ju niso ovirali kožuhi.